

7. Артамонова Л.М. Конкурентоспроможність вітчизняної економіки та економічна безпека держав / Л.М. Артамонова, К. Ю. Волкова // Економічна безпека України і виклики сьогодення. – 2010. – Ч.1. – С. 33-36.
8. Коровайченко Н.Ю. Шляхи підвищення конкурентоспроможності національної економіки / Н.Ю. Коровайченко, Н.П. Сеженіна // Економічна безпека України та виклики сьогодення. – 2010. – Ч.1. – С. 56-59.

УДК 338.48:330.322:332.14

НЕЗДОЙМІНОВ С.Г., канд. екон. наук, доцент
Одеський національний економічний університет, м. Одеса

РЕАЛІЗАЦІЯ РЕГІОНАЛЬНОЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ В ІНДУСТРІЇ ГОСТИННОСТІ ТА ТУРИЗМУ

Досліджено досвід реалізації інвестиційного процесу в регіонах України, що дозволило акцентувати увагу на формуванні заходів щодо розвитку інвестиційної стратегії на основі державно-приватного партнерства в індустрії гостинності, модернізації інфраструктури регіонального туризму.

Ключові слова: інвестиційна стратегія регіону, індустрія гостинності та туризму, інвестиційний процес, регіональний розвиток

The experience of the investment process in Ukraine's regions, allowing focus on the formulation of activities to develop investment strategies based on public-private partnerships in the hospitality industry, modernization of infrastructure of regional tourism.

Keywords: investment strategy in the region, hospitality industry, tourism, investment process, regional development

Вступ. Особливістю більшості відомих інвестиційних стратегій в країнах Європи є те, що вони акцентують увагу на створенні і розвитку інфраструктури підтримки і обслуговування інвестицій із організацією широкого спектру послуг, покликаних допомогти інвесторам в аналізі інвестиційних рішень та гарантувати прозорість інвестиційного процесу. В науковій літературі досить багато уваги приділяється визначенню основних принципів та шляхів стратегічного планування інноваційного розвитку регіону, механізму дослідження факторів інвестиційної привабливості, які стосуються не тільки регіональної спеціалізації, але й форм виробництва конкурентних послуг, складу учасників інвестиційного процесу. Вищезазначеним проблемам присвятили свої праці Б.В. Буркинський, Т.П. Галушкіна, В.М. Осипов, С.К. Харічков, С.Ю. Цьохла, Е.В. Яковенко та інші [1; 2; 3]. Але не зважаючи на те, що різним аспектам розвитку інвестиційного процесу присвячено немало наукових праць, він, як значущий компонент модернізації регіонального туристично-рекреаційного комплексу ще не став предметом ретельних досліджень науковців.

Постановка завдання. Важливим завданням регіональної інвестиційної стратегії є розповсюдження серед зацікавлених сторін інформації щодо регіону та країни, її макроекономічної ситуації, головних галузей промисловості, законодавства і процедур, що визначають інвестиційний процес, інвестиційних стимулів та іншої інформації, яка може полегшити процес ухвалення інвестором рішення про початок бізнесу або організації спільного підприємства. Таким чином, виникає необхідність зафіксувати, дослідити і кваліфікувати тенденції регіонального інвестиційного розвитку в якості тимчасових чи довгостро-

кових. Метою даного дослідження є проведення аналізу досвіду формування регіональних стратегій щодо залучення інвестицій та визначення заходів щодо реалізації регіональної інвестиційної стратегії в сфері гостинності та туризму.

Результати. Проведені дослідження свідчать, що інвестиційна стратегія Одеського регіону спрямована на спільну діяльність обласної та районних державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування, держави по забезпеченню економічного розвитку регіону із урахуванням ситуації, що склалася в інвестиційному середовищі регіонального оточення України та Одеської області (ЄС, Росія, держави Чорноморського басейну, Кавказ), діяльності потенційних стратегічних партнерів (США, Китай тощо). За даними Державного комітету статистики України, Одеський регіон займає 7 місце (після м. Київ, Дніпропетровської, Київської, Харківської, Запорізької та Львівської областей) серед областей та міст України за обсягом залучених прямих іноземних інвестицій на душу населення. Обсяг прямих іноземних інвестицій (акціонерний капітал) в Одеському регіоні, на 1 січня 2012 р. склав 1221,7 млн. дол., що на 10,3% більше обсягів інвестицій на початок 2011 р., і в розрахунку на одну особу становив 513,9 дол. Структура інвестицій свідчить, що з країн ЄС надійшло 850,8 млн. дол. (69,6% загального обсягу), із країн СНД – 38,3 млн. дол. (3,1%), з інших країн світу – 332,7 млн. дол. (27,3%). Усього інвестиції надійшли з 73 країн світу. До основних країн-інвесторів, на які припадає 69,9% загального обсягу прямих інвестицій, входять: Кіпр – 454,6 млн. дол., Нідерланди – 153,0 млн. дол., Велика Британія – 75,2 млн. дол., США – 72,2 млн. дол., Німеччина – 50,9 млн. дол., Віргінські

Острови (Брит.) – 47,3 млн. дол. На підприємствах промисловості зосереджено 366,9 млн. дол. (30,0% загального обсягу прямих інвестицій в область), у т.ч. переробної – 314,8 млн. дол. Серед галузей переробної промисловості у виробництво харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів – 131,3 млн. дол. прямих інвестицій, виробництво коксу, продуктів нафтоперероблення, хімічну та нафтохімічну промисловість – 90,5 млн. дол., машинобудування – 60,6 млн. дол. На підприємствах транспорту та зв'язку зосереджено 271,3 млн. дол. (22,2%) прямих інвестицій. На будівельних підприємствах працює 138,2 млн. дол. (11,3%), у фінансових установах акумульовано 136,6 млн. дол. (11,2%), в організаціях, що здійснюють операції з нерухомим майном, оренду, інжиніринг, готельно-ресторанної сфери та надання послуг підприємцям – 109,8 млн. дол. (9,0%). Загальний обсяг прямих іноземних інвестицій (акціонерний капітал та боргові інструменти) на 01.01.2012 р. становив 1490,9 млн. дол. США [4].

За січень-грудень 2012 р., підприємствами та організаціями Одеської області за рахунок усіх джерел фінансування освоєно 13230,3 млн. грн. капітальних інвестицій. В той же час, досягнуті темпи інвестиційного зростання не є достатніми для повноцінного використання ресурсного потенціалу області, розв'язання стратегічних завдань соціально-економічного розвитку та позиціонування на ринку вітчизняних та зарубіжних капіталів. Диспропорції в територіальному розподілі інвестицій призводять до нерівномірного соціально-економічного розвитку районів та територій області. Дефіцит достатніх обсягів вільних фінансових ресурсів та недостатній рівень внутрішніх заощаджень роблять неможливим динамічний розвиток економіки виключно на основі внутрішніх інвестиційних ресурсів. Вирішення проблеми збільшення обсягів інвестицій можливо шляхом формування сприятливого інвестиційного клімату, необхідного для забезпечення активної діяльності національних та іноземних інвесторів. Тому залучення приватного зовнішнього капіталу є пріоритетним завданням органів державної влади та місцевого самоврядування [5].

Як відомо, підготовка до ЄВРО–2012 супроводжувалася значними очікуваннями щодо прискорення економічного розвитку України. Одним з пріоритетів у цьому відношенні вважається подальша модернізація вітчизняної економіки, особливо на регіональному рівні. Основними критеріями модернізації регіональних економічних комплексів у цьому контексті є: збільшення частки сфери послуг та інноваційної діяльності у структурі регіональних економік; збільшення обсягів залучених іноземних інвестицій; зростання частки високотехнологічних товарів у зовнішньоторговельному обороті регіонів; поліпшення якості людського капіталу та інтелектуального потенціалу на регіональному рівні; удосконалення комунальної, виробничої та соціальної інфраструктури регіонів; розвиток інституційного середовища; активізація підприємництва та розблокування місцевої економічної ініціативи; зростання рівня зайнятос-

ті, створення нових робочих місць (у т.ч. усунення структурних диспропорцій на регіональному ринку праці) тощо.

Основними важелями структурних змін в регіональних економічних комплексах України, як вважають фахівці, стали:

- зростання обсягів фінансування розвитку регіональної економіки за рахунок додаткових асигнувань з державного та місцевих бюджетів, а також залучення приватних інвестиційних ресурсів, у тому числі на основі державно-приватного партнерства;

- збільшення обсягів прямого іноземного інвестування в економіку приймаючих регіонів, частка якого за 2007–2011 рр. зросла з 43,8% до 77,9% загального обсягу, а також використання фінансових ресурсів структурних фондів ЄС для розбудови регіональної інфраструктури ЄВРО–2012;

- модернізація інфраструктури регіональних економік, включаючи формування елементів «нової економіки» (сфери туристичних послуг та об'єктів регіональної інфраструктури). Насамперед, це пов'язано з реорганізацією існуючих та будівництвом нових об'єктів інфраструктури: аеропортів, залізничних вокзалів, готелів, транспортних магістралей, мереж телекомунікації, ліній електропередач, комунального господарства, міжнародних пунктів автомобільного пропуску, модернізація пунктів перетину кордону тощо;

- упровадження нових організаційно-управлінських підходів до розвитку регіональних економік, активізація місцевої економічної ініціативи на основі оптимізації адміністративних взаємодій між центральними органами державного управління, обласними державними адміністраціями та органами місцевого самоврядування;

- поглиблення міжрегіонального співробітництва та виробничо-господарської кооперації на обласному і районному рівнях;

- посилення підприємницької активності, збільшення пропозиції трудових ресурсів та попиту на ринку праці, поліпшення соціально-економічної ситуації в регіонах;

- розвиток регіональних маркетингових мереж промоції економіки приймаючих ЄВРО-2012 регіонів, що супроводжується зростанням потужностей індустрії гостинності (готелі, сфера громадського харчування, розважальні комплекси тощо) та посиленням факторних переваг конкурентоспроможності туристично-рекреаційної сфери приймаючих і сусідніх із ними областей [6].

Позитивний вплив підготовки до Євро-2012 в Україні можна відзначити у сфері готельного господарства та його інфраструктури. Так, на ринок України вийшли всесвітньо відомі готельні мережі (Sheraton, Hilton, Ibis, Reikartz, Ramada Worldwide, Radisson, Inter-Continental, Hyatt International, Marriott International, Accor Group, Magic Life, Rixos, Kempinski Hotels&Resorts, Fairmont Raffles Hotels International, Continent Hotels & Resort, Park Inn, Orbis, Rival Hotels, Comfort Green Hotels Holiday Inn), активувався хостелний рух. Відповідно до змін, внесених

у Закон України «Про оподаткування прибутку підприємств», спрямованих на допомогу розвитку готельного господарства, з 01.01.2011 р. готельні підприємства звільняються від оподаткування прибутку підприємств, отриманого ними від надання готельних послуг у готелях категорій «п'ять зірок», «чотири зірки» та «три зірки», якщо вони (у тому числі ново-збудовані чи реконструйовані або в яких проведено капітальний ремонт чи реставрація існуючих будівель і споруд) були введені в експлуатацію до 1 вересня 2012 року.

Звернемо увагу на регіональний досвід щодо реалізації проекту Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) «Локальні інвестиції та національна конкурентоспроможність» (USAID ЛІНК) в регіонах України. Заходи проекту зосереджено на створенні й упровадженні стратегічних планів підвищення конкурентоспроможності в економічних регіонах по всій країні, сприянні розвитку конкретних регіональних секторів промисловості, що мають велику імовірність досягнення успіху, та реформуванні законодавчої бази для забезпечення безперешкодної торгівлі, раціональних державних закупівель, земельної реформи та регуляторної ефективності. Як свідчать дослідження, реалізація Проекту USAID ЛІНК тривала з квітня 2009 р. до грудня 2012 р. За цей період, USAID ЛІНК надав безпосередню організаційну, консультативну і технічну допомогу 25 містам і районам, а також 8 регіонам України у підготовці та впровадженні стратегій економічного розвитку та підвищення конкурентоспроможності. Ці стратегії, розроблені із залученням представників від влади, громади та бізнесу місцевими Експертними комітетами під методологічним керівництвом USAID ЛІНК і прийняті відповідними органами місцевого самоврядування або державної влади. Загалом допомогу від USAID ЛІНК (у таких сферах, як стратегічне планування, залучення інвестицій, підготовка ділянок промислового призначення, безпечність продуктів харчування, закупівлі, митні процедури, регуляторна реформа, туризм) отримали 150 міських, районних та обласних органів місцевого самоврядування і державної влади. Понад 12 тис. службовців органів місцевого самоврядування і державної влади, активістів неурядових організацій, бізнесменів пройшли навчання в рамках різноманітних заходів, проведених USAID ЛІНК. Ці заходи включали як формальні навчальні курси, наприклад, навчання близько 400 державних реєстраторів і сотень фахівців із залучення інвестицій, так і велику кількість майстерень, семінарів, конференцій, навчальних поїздок, круглих столів тощо, проведених по всій Україні. У рамках USAID ЛІНК було ініційовано створення, розроблено і запущено перший в Україні національний інвестиційний портал (<http://investinukraine.com.ua/>). Наразі, наприклад, 147 міст і районів України просувають через портал понад 250 інвестиційних можливостей. Міста і регіони-партнери проекту досягли домовленостей з інвесторами про залучення прямих інвестицій на суму близько 4 млрд. доларів США – як іноземних, так і вітчизняних. Очікується, що завдяки цим інвестиціям, а

також посиленню підприємств приватного сектору буде створено близько 40 тис. робочих місць. USAID ЛІНК надав допомогу 85 єдиним дозвоільним центрам в удосконаленні їхньої роботи. Результатом допомоги, за даними обстежень, стало суттєве скорочення витрат часу і грошей підприємців на отримання документів дозвоільного характеру. За участю експертів USAID ЛІНК розроблено 53 нормативно-правових актів та інституціональних удосконалень, у тому числі таких, що стосуються питань державних закупівель, індустріальних парків, реєстрації речових прав на нерухоме майно. Діяльність проекту у сфері законодавства також стосувалась земельних відносин, митних питань і зовнішньої торгівлі, безпечності продуктів харчування. Завдяки проекту USAID ЛІНК створено та модернізовано 13 туристсько-інформаційних центрів, забезпечивши навчання, консультування та обладнання [7]. У АР Крим, проект USAID ЛІНК окремо зосередився на двох ключових секторах: розвиток туризму та агробізнесу. Допомога була надана як теоретична, у формі інтенсивного передання знань з широкого кола питань, так і практична – впровадженням нових підходів до вирощування, зберігання і реалізації сільськогосподарської продукції, підтримкою туристичних заходів, об'єднанням учасників галузей у громадські організації для захисту своїх прав, розробкою нових маршрутів, просуванням місцевого мистецтва і ремесел, іншими заходами. За результатами проекту:

- налагоджено зв'язки кримських виробників і продавців овочів і фруктів з українськими та іноземними фірмами, у результаті чого вдалося реалізувати 30 тис. тон плодоовочевої продукції на загальну суму 148 млн. грн.;

- надано допомогу кримському регіональному туристичному сектору в формуванні сучасного інформаційного середовища, стандартів якості, підвищенні безпечності продуктів харчування, розробці новітніх туристичних продуктів і маршрутів культурного туризму, стратегії управління об'єктами розміщення, навчанні екскурсіводів та гідів-перекладачів, заходів просування ділового і спа-туризму, сприйняття розвитку іноземного туризму у Криму [7].

Дослідження вказують, що в основу інвестиційної стратегії Одеського регіону щодо розвитку сфери рекреації та туризму, покладено результати базової оцінки інвестиційного середовища та аналізу економічної ситуації в області. Для її розробки було використано інформацію про демографічний стан в області, ситуацію з трудовими ресурсами і зайнятістю населення, зведений аналіз економічного середовища області та розвитку турбізнесу, оцінку стану комунальної та технічної інфраструктури, основні параметри бюджету, стан довкілля та умови життя. Результати базового аналізу, у відповідності до мети стратегії, дозволили визначити та обґрунтувати вибір критичних питань у формуванні сприятливого інвестиційного середовища в Одеському регіоні. Відповідно до них був проведений SWOT-аналіз з оцінки інвестиційної конкурентоспроможності споживчого ринку Одеської області в контексті аналізу зовнішніх

чинників: сприятливих можливостей і загроз. Результати проведеного SWOT-аналізу дозволили оцінити позицію Одеського регіону як серед інших регіонів України, з якими він конкурує за нові робочі місця та прямі іноземні та внутрішні інвестиції, так і відносно регіонального оточення в Чорноморському басейні [8]. Виходячи з мети інвестиційної стратегії Одеської області на 2011-2015 рр., яка полягає у концентрації ресурсів для активізації інвестиційної діяльності, спрямованої на модернізацію економіки та забезпечення її сталого розвитку, передбачається пріоритетна підтримка інвестиційних програм і проектів в сфері рекреації та туризму, у тому числі:

- створення на березі ріки Дунай (близько м. Вилкове), на території 1,8 га сучасного туристично-готельного комплексу на 140 комфортабельних місць розміщення з човною станцією і іншими профільними інфраструктурними елементами. Вартість інвестиційного проекту: 1 млн. 100 тис. дол. США;

- будівництво багатофункціонального морського водноспортивного тематичного парку на базі яхт-клубу "Luxury Spaces" (пгт. Грибівка, Овідіопольський район). На території вже побудовано котеджне містечко з 489 котеджами та яхт-клуб на 325 швартовочних місць. Вартість інвестиційного проекту: 300 млн. дол. США.

Висновки. В умовах глобалізації, інформатизації і інтернаціоналізації економічного розвитку ре-

гіонів, одним з найважливіших напрямків є впровадження міжнародного та регіонального досвіду щодо формування заходів реалізації інвестиційних стратегій, які повинні сприяти підвищенню ефективності функціонування економіки регіону і держави в цілому. В основу оцінки ефективності роботи по залученню інвестицій пропонується покласти як кількісні індикатори результативності виконаних заходів, результативні показники (обсяги залучених інвестицій та обсяги експорту товарів та послуг тощо), так і опосередковані результати, що свідчать про поточний стан та перспективи розвитку інвестиційного середовища в сфері гостинності та туризму регіонів.

Участь регіонів в процесах міжнародного економічного співробітництва веде до зростання рівня конкурентоспроможності послуг та продукції, що випускається, прискорення техніко-технологічного переозброєння виробничих процесів за рахунок залучення іноземних інвестицій, поповнення валютних ресурсів рекреаційних підприємств регіону за рахунок експорту товарів та послуг. Таким чином, реалізація заходів інвестиційної стратегії на основі державно-приватного партнерства повинна забезпечити створення сприятливих умов для підвищення ефективності інвестиційного процесу в індустрії гостинності, модернізації інфраструктури регіонального туризму.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Формування конкурентоспроможної економіки регіону Українського Причорномор'я : моногр. / Б.В. Буркинський, В.М. Осипов, О.В. Моліна та ін. – Одеса : ІПРЕЕД НАН України, 2012. – 492 с.
2. Зелена стратегія регіону : монографія / [Б.В. Буркинський, Т.П. Галушкіна, В.Є. Реутов, С.К. Харічков, С.Г. Нездоймінов та ін.]; за наук. ред. акад. НАН України, д.е.н., проф. Б.В. Буркинського, д.е.н., проф. Т.П. Галушкіної. – Одеса : ІПРЕЕД НАН України. – Саки : ПП «Фенікс», 2011. – 448 с.
3. Цехла С.Ю. Подходы к разработке концепции государственной инновационной политики в сфере международного туризма / С.Ю. Цехла, Е.В. Яковенко // Экономика Крыма. – 2011. – № 4(37). – С. 44-48.
4. Прямі інвестиції у 2011 році. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.od.ukrstat.gov.ua>
5. Програма розвитку туристично-рекреаційної галузі Одеської області на 2011-2015 роки. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.touregion.od.ua/>
6. СВРО-2012: напрями реалізації нагромадженого потенціалу регіонального розвитку. Аналітична доповідь. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/1047/>
7. Проект Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) "Локальні інвестиції та національна конкурентоспроможність". [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://linc.com.ua/ukr/about_USAID_Linc/project_description/
8. Інвестиційна стратегія Одеської області на 2011-2015 роки. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ved.odessa.gov.ua/clov-programi/>

УДК 658.152 : 332.122 (477)

МИРОНЮК Т.І., канд. екон. наук, доцент

Одеська національна академія харчових технологій, м. Одеса

ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ ОДЕСЬКОГО РЕГІОНУ

У статті проаналізовано склад і структуру прямих іноземних та капітальних інвестицій підприємств Одеського регіону, визначено основні проблем та перспективи подальшого інвестиційного розвитку.

Ключові слова: регіон, інвестиції, інвестиційний розвиток, інвестиційна привабливість